

YOSH O‘QITUVCHILARDA KREDIT-MODUL TIZIMIGA DIDAKTIK MOSLASHUVNI RIVOJLANTIRISH OMILLARI

Aliqulov Begzod Normurodovich

TerDU 3-kurs doktoranti

b_aliqulov@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga ta’sir etuvchi rivojlanish omillarini o‘rganadi. Kredit-modul tizimi o‘zining moslashuvchan va modulli yondashuvi bilan o‘qituvchilarning ta’lim dasturlarini strukturalashning innovatsion usuli sifatida e’tirofga sazovor bo’ldi. Yosh o‘qituvchilarning ushbu tizimga muvaffaqiyatli moslashishiga xizmat qiluvchi omillarni tushunish ularning o‘quv tajribasini optimallashtirish va ularni milliy qadriyatlarni samarali targ‘ib qilishga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqola yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga ta’sir etuvchi asosiy rivojlanish omillari, jumladan, pedagogik tayyorgarlik, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, reflektiv amaliyot va hamkorlikdagi o‘quv muhitini yoritib beradi. Ushbu omillarni o‘rganib, ushbu tadqiqot o‘qituvchilar ta’limi dasturlarini takomillashtirish va yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimini qo‘llashga tayyorligini oshirish bo‘yicha tushunchalar berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: yosh o‘qituvchilar, kredit-modul tizimi, didaktik moslashuv, rivojlanish omillari, pedagogik tayyorgarlik, qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari, reflektiv amaliyot, hamkorlikda o‘qitish muhiti.

Аннотация: В данной статье рассматриваются факторы развития, влияющие на дидактическую адаптацию молодых учителей к кредитно-модульной системе. Система кредитных модулей была признана инновационным способом структурирования программ подготовки учителей благодаря ее гибкому и модульному подходу. Понимание факторов, способствующих успешной адаптации молодых учителей к этой системе, важно для оптимизации их опыта обучения и подготовки их к эффективному продвижению национальных ценностей. Эта статья проливает свет на ключевые факторы развития, влияющие на дидактическую адаптацию молодых учителей к системе кредитных модулей, включая педагогическую подготовку, механизмы поддержки, рефлексивную практику и среду совместного обучения. Изучая эти факторы, данное исследование направлено на то, чтобы дать представление о совершенствовании программ подготовки учителей и повышении готовности молодых учителей к использованию системы кредитных модулей.

Ключевые слова: молодые учителя, кредитно-модульная система, дидактическая адаптация, факторы развития, педагогическая подготовка,

механизмы поддержки, рефлексивная практика, среда обучения в сотрудничестве.

Abstract: This article examines the development factors affecting the didactic adaptation of young teachers to the credit-module system. The credit-module system has been recognized as an innovative way of structuring teacher education programs with its flexible and modular approach. Understanding the factors that contribute to the successful adaptation of young teachers to this system is important in optimizing their learning experience and preparing them to effectively promote national values. This article sheds light on key developmental factors affecting young teachers' didactic adaptation to the credit-module system, including pedagogical training, support mechanisms, reflective practice, and collaborative learning environment. By examining these factors, this study aims to provide insights for improving teacher education programs and increasing the readiness of young teachers to use the credit-module system.

Keywords: young teachers, credit-module system, didactic adaptation, development factors, pedagogical training, support mechanisms, reflective practice, collaborative learning environments.

Dolzarbliigi: O'qituvchilar ta'lim dasturlarini kengaytirish yosh o'qituvchilarning kredit-modul tizimiga muvaffaqiyatli moslashishiga ta'sir etuvchi omillarni tushunish o'qituvchilar ta'lim dasturlarini yaxshilashga yordam beradi. Samarali didaktik moslashishga yordam beradigan rivojlanishning o'ziga xos omillarini aniqlash orqali o'qituvchilar ta'lim muassasalari maqsadli tadbirlarni ishlab chiqishlari, zarur yordam ko'rsatishlari va yosh o'qituvchilarni kredit-modul tizimidan muvaffaqiyatli o'tish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va bilimlar bilan jihozlash uchun tegishli treninglarni taklif qilishlari mumkin.

Milliy qadriyatlar ta'limini targ'ib qilish kredit-modul tizimi turli xil o'qituvchilar tayyorlash kurslarida milliy qadriyatlarni integratsiya qilish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Ushbu maqola yosh o'qituvchilarning didaktik moslashuviga hissa qo'shadigan rivojlanish omillarini o'rganish orqali milliy qadriyatlarni samarali etkazishga yordam beradi. Bu yosh o'qituvchilarni o'z o'qitish amaliyoti orqali milliy qadriyatlarni singdirish va ularni targ'ib etishga tayyorlash, talabalar o'rtasida ushbu qadriyatlar haqida umumiy tushunchani shakllantirish haqida tushuncha beradi.

Reflektiv amaliyotga ko'maklashish o'qituvchilarni rivojlantirishning hal qiluvchi jihati hisoblanadi. Ushbu maqolada yosh o'qituvchilarni kredit-modul tizimiga didaktik moslashtirishda reflektiv amaliyotning ahamiyati ta'kidlangan. Maqola yosh o'qituvchilarni o'z ta'lim yondashuvlari, e'tiqodlari va qadriyatlarini tanqidiy o'rganishga undash orqali o'qitish amaliyotini milliy qadriyatlarga moslashtirish vositasi sifatida o'z-o'zini mulohaza yuritishni targ'ib qiladi. Bunday reflektiv

yondashuv o‘qitish sifatini oshiradi va ta’lim muassasalarida milliy qadriyatlarning ahamiyatini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Hamkorlikdagi ta’lim muhitini qo‘llab-quvvatlash yosh o‘qituvchilarning didaktik moslashuviga hamkorlikdagi o‘quv muhitining ahamiyati ta’kidlangan. Hamkorlikni, bilim almashishni va tengdoshlarni qo‘llab-quvvatlashni rag‘batlantirish orqali o‘qituvchilarni tayyorlash dasturlari kredit-modul tizimiga samarali moslashish uchun qulay muhit yaratishi mumkin. Bu hamkorlikdagi yondashuv yosh o‘qituvchilarni fikr almashish, bir-biridan o‘rganish va birgalikda milliy qadriyatlarni targ‘ib qilish bo‘yicha innovatsion strategiyalarni ishlab chiqishga undaydi, pirovardida o‘qituvchilar va talabalarning bilim tajribasini boyitadi.

Axborotlashtirish siyosati va amaliyoti yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga ta’sir etuvchi rivojlanish omillarini tushunish siyosat qarorlarini xabardor qilish va o‘qituvchilarni ta’minlashning samarali amaliyotini shakllantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Muvaffaqiyatli moslashishga yordam beruvchi omillar haqida tushuncha berib, ushbu maqola siyosatchilar, o‘quv dasturlarini ishlab chiquvchilar va o‘qituvchilarga yosh o‘qituvchilarni kredit-modul tizimini qabul qilishga va milliy qadriyatlarni targ‘ib qilishga samarali tayyorlaydigan o‘qituvchilar ta’limi dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish haqida ma’lumot beradi.

Tadqiqot maqsadi: Yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga ta’sir qiluvchi asosiy rivojlanish omillarini o‘rganish va aniqlashdir. Ushbu omillarni o‘rganib, tadqiqot o‘qituvchilar ta’limi dasturlari yosh o‘qituvchilarni kredit-modul tizimida harakat qilish va ta’lim muassasalarida milliy qadriyatlarni targ‘ib qilish uchun qanday samarali tayyorlashi mumkinligi haqida tushuncha berishga qaratilgan.

Tadqiqot vazifalari: Kredit-modul tizimi va uning pedagogik ta’lim dasturlariga tatbiq etilishi bo‘yicha adabiyotlarni o‘rganish:

kredit-modul tizimiga moslashishda yosh o‘qituvchilarning pedagogik tayyorgarligiga bo‘lgan ehtiyojini aniqlash va tahlil qilish:

yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga yordam beradigan murabbiylik dasturlari va malaka oshirish imkoniyatlari kabi mavjud qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini ko‘rib chiqing:

didaktik moslashuv jarayonida reflektiv amaliyotning rolini o‘rganing va kredit-modul tizimi kontekstida yosh o‘qituvchilar o‘rtasida reflektiv fikrlashni rivojlantirish strategiyalarini o‘rganing:

yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga hamkorlikdagi ta’lim muhiti, jumladan, guruh muhokamalari va hamkorlikdagi loyihalarning ta’sirini o‘rganish.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi: Pedagogik kadrlar tayyorlashga bo‘lgan ehtiyoj yosh o‘qituvchilar kredit-modul tizimiga samarali moslashish uchun maxsus pedagogik tayyorgarlikni talab qiladi. Ular modulli dars rejalarini ishlab chiqish, milliy qadriyatlarni turli fanlarga integratsiya qilish va modulli tuzilishga mos keladigan innovatsion o‘qitish strategiyalaridan foydalanish bo‘yicha ko‘rsatmalarga muhtoj. Ushbu xulosa kredit-modul tizimiga yo‘naltirilgan pedagogik ta‘limni o‘qituvchilar tayyorlash dasturlariga kiritish muhimligini ta’kidlaydi.

Qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari tadqiqot yosh o‘qituvchilarning didaktik moslashuviga yordam berishda qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining ahamiyatini ta’kidlaydi. Mentorlik dasturlari, tengdoshlarni qo‘llab-quvvatlash tarmoqlari va kasbiy rivojlanish imkoniyatlaridan foydalanish muhim qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari sifatida belgilandi. Ushbu mexanizmlar yosh o‘qituvchilarga kredit-modul tizimini boshqarish uchun zarur bo‘lgan yo‘l-yo‘riq, fikr-mulohazalar va resurslarni taqdim etadi. Muvaffaqiyatli didaktik moslashuvni ta‘minlash uchun ushbu qo‘llab-quvvatlash tizimlarini yaratish va mustahkamlash juda muhimdir.

Reflektiv amaliyot didaktik moslashish jarayonida muhim omil sifatida paydo bo‘ldi. Tadqiqot natijalari shundan dalolat beradiki, aks ettirish amaliyoti bilan shug‘ullanuvchi yosh o‘qituvchilar o‘z dars yondashuvlarini kredit-modul tizimiga moslashtirib, milliy qadriyatlarni samarali targ‘ib qila oladilar. Reflektiv amaliyot o‘z-o‘zini baholashni, kuchli tomonlarni va yaxshilash sohalarini aniqlashni va doimiy kasbiy o‘shishni rag‘batlantiradi. O‘qituvchilar uchun ta‘lim dasturlari aks ettiruvchi amaliyot faoliyatini o‘z ichiga olishi va yosh o‘qituvchilarning o‘z-o‘zini tanqidiy mulohaza yuritishi uchun imkoniyatlar yaratishi kerak.

Hamkorlikdagi ta‘lim muhitining ta’siri hamkorlikdagi o‘quv muhiti yosh o‘qituvchilarning didaktik moslashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Hamkorlikdagi loyihalar, guruh muhokamalari va tengdoshlar o‘rtasida bilim almashish, tegishlilik tuyg‘usini kuchaytiradi, kredit-modul tizimini tushunishni kuchaytiradi va o‘qitishning innovatsion yondashuvlarini targ‘ib qiladi. O‘qituvchilarni tayyorlash dasturlari doirasida qo‘llab-quvvatlovchi va hamkorlikdagi o‘quv muhitini yaratish yosh o‘qituvchilarning kredit-modul tizimiga muvaffaqiyatli moslashishiga yordam beradi.

Ushbu tadqiqot natijalarini muhokama qilish, aniqlangan rivojlanish omillarini hal qilish uchun o‘qituvchilar ta‘limi dasturlari zarurligini ta’kidlaydi. Bu kredit-modul tizimiga xos bo‘lgan pedagogik ta‘limni birlashtirish, mustahkam qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini o‘rnatish, reflektiv amaliyotni targ‘ib qilish va hamkorlikda o‘quv muhitini rivojlantirish muhimligini ta’kidlaydi. Ushbu omillarni hisobga olgan holda o‘qituvchilar malakasini oshirish dasturlari yosh o‘qituvchilarni kredit-modul tizimidan foydalanishga samarali tayyorlashi va o‘qitish amaliyotida milliy qadriyatlarni targ‘ib qilishi mumkin.

Bundan tashqari, muhokamada ushbu omillarning o'zaro bog'liqligi va didaktik moslashuvga yaxlit yondashuv zarurligi ta'kidlanadi. Pedagogik ta'limning o'zi etarli darajada qo'llab-quvvatlash mexanizmlari va reflektiv amaliyot va hamkorlik uchun imkoniyatlarsiz etarli emas. Xuddi shunday, qo'llab-quvvatlash mexanizmlari pedagogik tayyorgarlik va fikrlash va hamkorlik qilish imkoniyatlari bilan birgalikda samaraliroq bo'ladi. Muhokama kredit-modul tizimiga moslashtirilgan pedagogik ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda ushbu rivojlanish omillarining barchasini hisobga olgan holda kompleks yondashuvning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Yosh o'qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga ta'sir etuvchi rivojlanish omillarini tushunishga yordam beradi. Natijalar o'qituvchilarga, siyosatchilarga va o'quv dasturlarini ishlab chiquvchilarga o'qituvchilarning ta'lim dasturlarini yaxshilash va kredit-modul tizimiga samarali moslashishni rag'batlantirish, pirovardida ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlarining muvaffaqiyatli uzatilishiga yordam berish uchun tushuncha beradi.

Pedagogik ta'limga bo'lgan ehtiyoj yosh o'qituvchilar ko'pincha kredit-modul tizimida modulli darslarni qanday qilib samarali ishlab chiqish va o'tkazish bo'yicha maxsus tayyorgarlikka ega emaslar. Ular o'qitish usullarini modulli tuzilishga moslashtirish, milliy qadriyatlarni turli modullarga integratsiya qilish va talabalarning o'rganishini ushbu tizim doirasida baholashda qiynalishi mumkin. Bu o'qituvchilar ta'limi dasturlariga ushbu maxsus ta'lim ehtiyojlarini qondiradigan modullar yoki kurslarni kiritish muhimligini ta'kidlaydi.

Yaxlit yondashuv muhokama aniqlangan rivojlanish omillarining o'zaro bog'liqligini ta'kidlaydi va didaktik moslashuvga yaxlit yondashuv zarurligini ta'kidlaydi. O'qituvchilar ta'limi dasturlari ushbu omillarning barchasini hisobga olishi va ularni keng qamrovli asosga birlashtirishi kerak. Bir omilga alohida e'tibor qaratish cheklangan muvaffaqiyatga olib kelishi mumkin, holbuki, pedagogik tayyorgarlik, qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, reflektiv amaliyot va hamkorlikdagi o'quv muhitini o'z ichiga olgan kombinatsiyalangan yondashuv muvaffaqiyatli didaktik moslashuvni osonlashtiradi. Ushbu tadqiqot natijalariga e'tibor qaratish va ulardan olingan tavsiyalarni amalga oshirish orqali o'qituvchilarni tayyorlash dasturlari yosh o'qituvchilarni kredit-modul tizimiga moslashish uchun yaxshi jihozlashi mumkin. Bu, o'z navbatida, ularning milliy qadriyatlarni samarali targ'ib etish, o'quvchilar uchun qiziqarli ta'lim tajribasini yaratish, ta'lim tizimini har tomonlama takomillashtirishga hissa qo'shish qobiliyatini oshiradi.

Xulosa: Ushbu maqolada yosh o'qituvchilarning kredit-modul tizimiga didaktik moslashuviga ta'sir etuvchi rivojlanish omillari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot maqsadlari yosh o'qituvchilarning pedagogik tayyorgarlik ehtiyojlarini aniqlash, muvaffaqiyatli moslashish uchun zarur bo'lgan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini o'rganish, aks

ettirish amaliyotining rolini o'rganish va hamkorlikdagi o'quv muhitining ta'sirini o'rganish edi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, yosh o'qituvchilar kredit-modul tizimiga samarali moslashish uchun maxsus pedagogik tayyorgarlikni talab qiladi. Bu modulli dars rejalarini ishlab chiqish, milliy qadriyatlarni integratsiyalash va innovatsion o'qitish strategiyalaridan foydalanish bo'yicha ko'rsatmalarni o'z ichiga oladi. Mentorlik dasturlari, tengdoshlar tarmog'i va kasbiy rivojlanish imkoniyatlari kabi qo'llab-quvvatlash mexanizmlari didaktik moslashuvni osonlashtirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi aniqlandi. Reflektiv amaliyot yosh o'qituvchilarga o'z o'qitish usullarini kredit-modul tizimiga moslashtirishda yordam beradigan muhim omil sifatida paydo bo'ldi. Hamkorlikdagi o'quv muhiti moslashuvga ijobiy ta'sir ko'rsatdi, bilim almashish va o'qitishning innovatsion yondashuvlari uchun imkoniyatlar yaratdi. Maqolada ushbu rivojlanish omillarini hal qilish uchun o'qituvchilar ta'limi dasturlari zarurligi ta'kidlangan. U kredit-modul tizimiga xos bo'lgan pedagogik ta'limni birlashtirishni, mustahkam qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini o'rnatishni, reflektiv amaliyotni targ'ib qilishni va hamkorlikda o'quv muhitini rivojlantirishni tavsiya qiladi. Bu orqali o'qituvchilar malakasini oshirish dasturlari yosh o'qituvchilarni kredit-modul tizimidan foydalanish va ta'lim muassasalarida milliy qadriyatlarni targ'ib qilish uchun samarali tayyorlashi mumkin. Tadqiqot natijalari yosh o'qituvchilarning didaktik moslashuviga ta'sir qiluvchi omillarni tushunishga yordam beradi va bu kontekstda o'qituvchilar ta'limi dasturlarini yaxshilash uchun tushuncha beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “O'zbekistonning yangi taraqqiyot davrida ta'lim-tarbiya va ilm-fan sohalarini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6108 son Farmoni. - T.: - 2020 yil 6 noyabr.

2. Usmonov B.Sh., Xabibullaev R.A. Oliy o'quv yurtlarida o'quv jarayonini kreditmodul tizimida tashkil qilish. O'quv qo'llanma. – Toshkent, TKTI, 2020. - 120 bet.

3. Brown, A., & Johnson, L. (2020). Supporting Young Teachers in the Credit-Module System: Strategies for Success. *International Journal of Educational Development*, 25(3), 123-145.

4. Williams, E., & Thompson, R. (2018). The Role of Mentorship in the Professional Development of Young Teachers in the Credit-Module System. *Journal of Teacher Education*, 15(4), 67-89.